వకుళ

వకుళ ఎక్కిన బస్సు వడ్లబస్తాలా కిక్కిరిసి వుంది.

కాస్త ఖాళీవుండే బస్సు వస్తుందేమో, ముస్తాబు నలగకుండా కూర్చోవచ్చునని అరగంటనుంచి ఎదురుచూసినా – ఒక్కబస్సుకూడా ఖాళీగారాలేదు. ప్రతిదీ పొట్టపుబ్బినట్టుగా నిండేవున్నాయి. నేల యీనినట్టుగా ఎక్కడచూసినా జనం! విపరీతమైన రష్! కాలుపెట్టే చోటువుండదు. బస్‌స్టాప్‌లో, దేవాలయాలదగ్గర, రేషన్‌షాప్స్‌వద్ద, యిక సినిమాహాల్స్ దగ్గర చెప్పనే అవసరంలేదు. వరదలా, ప్రవాహం పొంగుతున్నటువంటి జనం.

వకుళ దిగాల్సిన స్టాప్ వచ్చింది. బస్సు ఆగింది. కండక్టర్ పెట్టిన కేక, జనంమధ్య కూరుకుపోయి, వాళ్ళగోలలో శ్రద్ధగా ఆలకించకపోతే వినిపించదు.

వకుళ లేని సత్తువ తెచ్చుకుని, భుజాలతో పక్కవాళ్ళని నెట్టి, చేతులతో ముందువాళ్ళని తప్పించుకుని, దిగటానికి గుమ్మంవైపు వచ్చేసరికి, తలప్రాణం తోకకి వచ్చింది. అందంగా, వదులుగా పెట్టుకున్న పువ్వులు, ఒకావిడ పెద్దచుట్టకి పట్టుకుని, దాన్ని వూడదీసేటట్టు భంగపరిచి, సాధ్యం కాక, తాము సగంతెగి క్రిందపడినాయి. ఒక అతను తనమీద వచ్చిపడిన

9 Q 8/81

ఒకటి, రెండు పువ్వులని పట్టుకుని గుప్పెటతో వాసనచూసి, వకుళవైపు శృంగార దృక్కులు విసిరాడు. ముడిపూడిన ఆవిడ, కళ్ళెర్రచేసి ముడి సరిచేసుకుంది. ఛి. ఛీ ! వెధవబస్సు ! మరీ మధ్యతరగతి జీవితంలా ఒకటే యిరుకు ! లోపలికి ఎక్కి స్థానం సంపాదించుకోవడం ఎంతకష్టమో, దిగాల్సిన స్టేజీ వచ్చినప్పుడు దిగటంకూడా అంతకష్టమే !

ఒకళ్ళు దిగాలని త్వరపడుతుంటే, గుమ్మందగ్గర పదిమంది లోపలికి రావాలని త్వరపడుతూ, తోసుకు వస్తుంటారు. వకుళకి ఆ దృశ్యం, ఒకరు చనిపోతుంటే, పదిమంది పుట్టుకువచ్చే జనాభాలెక్కలు గుర్తుకు తెస్తుంది.

ఈ జనసముద్రపు కెరటాల తాకిడికి తట్టుకోవడం చాలాకష్టం. ఈ సందడి సమయంలో కొంతమంది కొంటెకుర్రకారు, ఆడవాళ్ళ ఒంటిమీద అందినచోట చేయివేసి, నొక్కి తమ సరదా తీర్చుకుంటూ వుంటారు.

'కాస్త దిగనివ్వండి' దిగేవాళ్ళ బాధ.

'ముందు మమ్మల్ని లోపలకు రానీయండి' లోపలకి ఎక్కేవాళ్ళ గోల. వీళ్ళబాధ కండక్టర్‌కి పట్టదు. అతనికి బస్సు టైమ్‌కి వెళ్ళాలని తొందర ఒక్కటే ! అతనికి ఉద్యోగం అది. అందుకే కోపంగా బెల్ తాడు ఝూడించి విడుస్తాడు.

ఆ బెల్ వింటే అందరికీ హడలు. బస్సు ఎక్కడ వెళ్ళిపోతుందోనని ఎక్కేవాళ్ళ భయం ! ఎక్కడ దిగలేమోనని దిగేవాళ్ళ ఖంగారు, ఆతురత రెట్టింపు అవుతుంది. బలాబలాలు మరింత పెరుగుతాయి. ఫలితం బస్సులో ఎక్కేవాళ్ళు ఎక్కలేరు, దిగేవాళ్ళు దిగలేరు. వకుళ కది జీవన పోరాటంగా అనిపిస్తుంది. ఎవరికి వారే తనకి బస్సు తప్పిపోతానేమోనని భయం !

కండక్టర్ తిట్టినట్టుగా అరిచాడు :

'ఆ అమ్మాయిని దిగనివ్వండి ముందు. మీరు తర్వాత లోపలికి రండి' అది శివుని ఆజ్ఞలాటిది. అందరూ భయభక్తులతో శిరసావహిస్తారు. తొందరచేసినవాళ్ళు తప్పుకున్నారు. దారి సుగమం అయింది ! వకుళ పాదాలు ఎలాగయితేనేం, బస్సులోనుంచి భూమిమీద ఆనాయి.

'అమ్మయ్య !' పెద్ద గొడవలోనుంచి బైటపడినంత ఆనందం ! రోజులో 12 గంటలు, దేనికోదానికి చిరాకుపడే మనసు, ఇలాటి అతి చిన్న విషయానికికూడా, అల్పసంతోషిలా అందలం ఎక్కినంత హాయిగా, సంబర పడుతుంది.

తోపిడి, వత్తిడి, పరుగులు, వురుకులు, ఎదురుదెబ్బలు, ఆశాభంగాలు– ఈ చక్రంలో చిక్కుకుని, గడిచిపోతూవుంటుంది జీవితం. ఈ అలజడి క్రమంగా అలవాటయిపోతుంది. బాధలు తప్పించుకోలేకపోతే. వాటికి వాలవాటుపడటమే మందు !

చి, ఛీ ! యిస్త్రీచీర, జాగ్రత్తగా కుచ్చెళ్ళు అంచు అందంగా కనిపించేలా కట్టుకున్నది – నలిగిపోయింది. వీధిలో చీర సర్దుకోవటం బాగుండదు. వెనక నడుందగ్గర ఎత్తుగా వచ్చిందేమో ! పువ్వులు తెగినాయి. ఆ మిగతా సగం లాగబోతే జడలో చిక్కుపడి రాకపోగా జుట్టు అసహ్యంగా పాయ విడివడింది. వకుళ పయిట భుజంమీదనుంచి జడమీదుగా ముందుకు కప్పుకుంది. ఇలా ముస్తాబు బలిగొంటుందనే, కాస్త ఖాళీవున్న బస్సుకోసం ఎదురుచూస్తే, అది రాకపోగా మరింత వత్తిడివున్న బస్సు ఎక్కాల్సి వచ్చింది.

పైమెంతయిందో చెయ్యి చూసుకున్న వకుళ గుండె ఝల్లుమంది ! చేతికి వాచీ లేదు ! ఆతురతగా, బస్సు దిగి నడిచివచ్చినంతమేరా వడివడిగా, వెనక్కువెళ్ళి చూసుకుంది. ఎక్కడాలేదు ! తన పిచ్చిగానీ, గట్టిగా పీకితేగానీ రాని, ఆ స్ట్రాప్ ఎందుకు వూడుతుంది ? ఎవరో కొట్టేశారు !

అంత రష్‌లో ఆ బస్సులో యీ పని జరిగిపోయివుంటుంది. అంత జనం ! అన్ని జతల కళ్ళు ఎలా కప్పగలిగాడో ! ఆ ! ఆ ! వాడే ! కళ్ళకి గంతలా యింత పెద్దకళ్ళజోడు, పువ్వుల బుష్‌షర్టూ వేసుకున్నాడే ! వాడే ! దొంగవెధవ ! వాడిని చూస్తేనే అనుమానం వేసింది. వెధవపోజూ వాడూను ! ఎంత మంచిబట్టలు వేసుకొన్నాడో ! బస్సు మామూలుగా వెళుతున్నా, కదిలిపోయినట్లుగా, మాటిమాటికీ వెన్నుమీదపడి ఆనుకున్నాడు ఘరానాదొంగ.

వకుళ అడుగులవేగం హెచ్చింది.

ఇప్పుడు బంగారంలాంటి వాచీ పోయిందని దిగులుపడే వ్యవధిలేదు. బాధతో కృంగిపోతున్న మనసుని బలవంతంగా అదిమిపట్టింది. తను వెళుతున్నది ఇంటర్వ్యూకి! ఏడుపుముఖం పెట్టుకుని వెళ్ళకూడదు. కళ్ళలో హుషారు వెలిగిపోతూ వుండాలి.

వకుళ మనసులో లేని వుత్సాహం అంతా తెచ్చుకొని, గబగబా ఆఫీసు ఆవరణలో అడుగుపెట్టింది.

వారంక్రితం యీ ఆవరణలో, యీ కంపెనీ ప్రకటించిన వుద్యోగం అప్లికేషన్ల కోసం ఎంత రగడ! ఎంత పెద్దక్యూ! అప్లికేషన్లకోసం ఎంతమంది ఆశగా మండుటెండలో నిలబడ్డారు.

ఆ కంపెనీ ఎమ్. ఎస్సి. వాళ్ళు కావాలని ప్రకటించింది.

వకుళ సగర్వంగా వెళ్ళింది. రెండుసంవత్సరాలనుంచీ చదువుమీద నిబంధనలు గట్టిగా విధించి, అమలుపరచటంతో, పరీక్షాఫలితాలు చాలా నిరాశాజనకంగా వున్నాయి. ఏ యింట్లో చూసినా, తప్పి కూర్చున్నవాళ్ళే ఎక్కువగా వున్నారు. అలాంటిది తను సెకెండ్‌క్లాసులో పాసయింది. అందుకే వకుళ సగర్వంగా అప్లికేషన్‌కోసం వచ్చింది.

కానీ వకుళ గర్వం ఎంతోసేపు నిలవలేదు. అప్లికేషన్‌కోసం ఆ ఆవరణలో అడుగుపెట్టగానే, అది అంతరించటమే గాకుండా, అక్కడున్న జనాన్ని చూసి కళ్ళు గిర్రున తిరిగినాయి. కంపెనీవాళ్ళు ప్రకటించిన పది పోస్టులకు కొల్లేరు చాంతాడంత క్యూ వుంది. ఆ జనం బారు, అంతు తెలియని కొసలా వీధిలోకివెళ్ళి, షాపుల పక్కనుంచి ఎక్కడికో, మెలిక తిరిగిపోయింది. వకుళ వచ్చిన తర్వాతకూడా ఇంకా అనేకమంది వస్తూనే వున్నారు. ఆడపిల్లల క్యూలో తనముందు నిల్చున్న కళ్ళద్దాల అమ్మాయి ఎమ్. యస్సి. ఫస్ట్‌క్లాస్‌ట! ఆమె ముందున్న తెల్లచీర యువతి గోల్డు మెడలిస్టుట! తన వెనక నిలబడిన చారలచీరె అమ్మాయికి డబల్ డిగ్రీ వుంది. టైప్, షార్ట్‌హాండ్‌కూడా వచ్చుట!

వకుళకి వాళ్ళని చూస్తూంటే, తన వ్యక్తిత్వం ఏదో మంటకలిసి పోయినంత బాధ కలిగింది.

'ఉన్నవి పదిపోస్టులే అయితే, యింతమందికి అప్లికేషన్లు ఎందుకు యిస్తున్నారో ?' కళ్ళజోడు అమ్మాయి అమాయకంగా అడిగింది.

'ఒక్కొక్క అప్లికేషన్ ఖరీదు అయిదురూపాయలు. వాళ్ళు యివ్వబోయేవాళ్ళ జీతాలు సంపాయించేయవచ్చు' ఇంకో అమ్మాయి కసిగా అంది.

'అదేమంటే మెరిట్ అంటారు' చారలచీర అమ్మాయి నిస్పృహ పడింది.

'మన అదృష్టాన్ని లాటరీ వేస్తున్నారు అనుకుందాం.'

ఇలా రకరకాలుగా మాటలు వినిపిస్తున్నాయి.

తనకు తెలియని, తనకి అలివికాని, యీ అదృష్టం అనే సంగతి అంటే, వకుళకి చెప్పలేనంత విసుగు.

ఈ చిన్నచిన్నవాటికి కూడా అంత పెద్దమాట లెందుకు ? అనుకుంటుంది.

ఆరోజున అంతమందితో కిటకిటలాడిన యీ ఆవరణ యీ రోజున ఒంటరిగా, తనకోసమే ఎదురుచూస్తున్నదానిలా, ఆహ్వానిస్తుంటే, వకుళకి చాలా సంతోషం కలిగింది.

తన అదృష్టం ! మొదటివ్యక్తి తనే !

మొట్టమొదటే లోపలకువెళితే, ఇంటర్వ్యూ చేసే అధికారులు కాస్త ప్రసన్నంగా మాట్లాడతారు. తర్వాత అయితే : రాను, రాను విసుగు కలిగి సరిగ్గా మాట్లాడరు.

ఒక్క అతను మాత్రం అక్కడ బెంచీమీద కూర్చుని గోడకి తల ఆనిచ్చి నిద్రపోతున్నాడు.

అతని చేతిలో సర్టిఫికెట్లు వున్నాయి. ఇతను ఒక్కడు మాత్రం తనకంటే ముందు వచ్చాడు. బహుశా ఏ తెల్లవారుఝామునో వచ్చి కూర్చుని వుంటాడు.

వకుళ అక్కడున్న బెంచీమీద కూర్చోబోయింది.

ఇంతలో అటు వచ్చిన ప్యూన్ 'ఏమిటమ్మా ?' అని అడిగాడు.

'ఇంటర్వ్యూకి వచ్చాను.'

'మీరు చాలా ఆలస్యంగా వచ్చారమ్మా. ఇంటర్వ్యూలు అయిపోయినాయి. వుద్యోగాలు తీసుకున్నవాళ్ళు, వాళ్ళ సీట్లో కూర్చున్నారు కూడా. వెళ్ళరండి' అన్నాడు.

వకుళ ముఖానికి వడగాడ్పు తగిలినట్టయింది.

'నిజమా !'

'కాకపోతే మీతో అబద్ధం చెబుతామా? అడుగో! ఈయనకూడా ఆలస్యంగా వచ్చాడు. చాలాదూరంనుంచి వచ్చాడట! తిరిగివెళ్ళే ఓపిక లేదంటూ నిద్రపోతున్నాడు' అంటూ పక్కఅతన్ని చూపించాడు.

వకుళ అయోమయంగా చూస్తోంది.

ఇంటర్వ్యూ అయిపోయిందా! వుద్యోగాలు యిచ్చేశారా ?

ఖాళీగావున్న ఆ ఆవరణ తనకి స్వాగతం పలుకుతోందా? లేదు, లేదు. అది మహాశూన్యంగా మారి వెక్కిరిస్తోంది. ఆశలు రెక్కలుతెగి క్రిందపడినాయి. ఆ బాధ భరించలేని మనసు రోదిస్తోంది! పైకి ఏడవకూడదు.

అది సభ్యతకాదు, కన్నీళ్ళని ఆపుకోవాలి. అంతక్రితం వచ్చి పోయిందనేబాధ, యీ ఆశాభంగం రెండూ రెట్టింపుబలంతో విజృంభించి మనసుని దారుణంగా చీల్చసాగినాయి.

వకుళ వుస్సూరంటూ వెనక్కి తిరిగింది. ఇంటినుంచి బైలుదేరగానే దొరికిన బస్సు ఎక్కినట్టయితే బాగుండేది. అందులో రద్దీగావుందని, కూర్చునేచోటు లేదని వెనక్కి తగ్గింది. మూడు, వెంట, వెంట అలాటివే వెళ్ళిపోయినాయి. చివరకి ఒకటి ఎక్కింది. కానీ అది మధ్యలోనే ఆగిపోవటంతో వెనకవచ్చిన బస్సులో యీ జనాన్ని అంతటినీ కుక్కారు.

ఒకగంట లేట్, ఒక జీవితకాలం వేస్ట్ అన్నాడో ప్రజాకవి. ఏం చెయ్యటం! వకుళ నీరసంగా గేటువైపు వస్తోంది.

మనం కోరుకొన్న ఆశల తలుపులు యెప్పుడూ మూసే వుంటాయి. వాటిని అదృష్టం తెరవదు. తెరిపించుకొనేయుక్తి శక్తులు మనకి వుండవు.

వకుళకి ఎదురుగా, ఒక అతను గబగబా వస్తున్నాడు. అతన్ని చూడగానే జాలేసింది, నవ్వు వచ్చింది. అతను బాగా తెలిసినవ్యక్తే. ఆ తెలియటం అంటే, ఇద్దరిదీ ఏ కాలేజీ పరిచయమోకాదు. బంధుత్వం అసలేలేదు. అతని స్నేహితుడికి తను చెల్లెలు కావటమో, తన స్నేహితురాలికి అతను అన్న కావటమో అసలేకాదు.

వాళ్ళిద్దరిదీ పది ఇంటర్వ్యూల పరిచయం.

'ఇంటర్వ్యూకి వస్తున్నారా?' వకుళ అడిగింది.

సీరియస్‌గా, గబగబా ముందుకి వెళ్ళిపోతున్న అతను తిరిగి చూశాడు.

అతని కళ్ళనిండా చెప్పలేనంత ఆశ్చర్యం నిండివుంది. దానికి కారణం లేకపోలేదు.

ఇదివరకు అతను నాలుగైదుసార్లు పలకరించబోయి విదిలింపులు తిన్నాడు.

ఒకటి రెండు ఇంటర్వ్యూలకి యిద్దరూ వచ్చారు. రెండు మూడుసార్లు అలా కలిసేసరికి ముఖపరిచయం ఏర్పడింది. తర్వాత రెండు మూడుసార్లు కళ్ళతోనే గుర్తింపు. ఆ తర్వాత మూగగా పలకరింపు జరిగింది.

ఆ తర్వాత మరోసారి కలిసినప్పుడు అతనే ధైర్యంచేసి పలకరించాడు. ఆ అమ్మాయి సమాధానం చెప్పకపోగా, కోపంగా ముఖం పక్కకు తిప్పుకుంది.

అతను చిన్నబోయిన మనసుని కళ్ళలో కనబరచనీయకుండా, వెనక్కివెళ్ళి తన స్థానంలో నిలబడ్డాడు.

ఆ మరునటినెలలో, ఆ రోజున వకుళ అభిమాన హీరో సినిమా విడుదల అయింది. అది చూడటానికి వెళ్ళినపుడు అక్కడ మగవాళ్ళ

క్యూలో అతనుకూడా నిలబడి కనిపించాడు. వకుళని చూడగానే అతను నవ్వబోయాడు. కానీ వకుళ వురిమి చూడటంతో, అతని పెదవులమీద నవ్వుమీట నొక్కినట్టు ఆగిపోయింది.

మరోసారి, ఒక ఇంటర్వ్యూకి వెళ్ళివస్తుంటే, బయట జోరుగా వాన పడుతోంది.

అతను ఆటోలో ఎక్కబోతున్నాడు.

అక్కడ బస్సుకోసం వానలో తడుస్తూ, వంటరిగా నిలబడిన వకుళనిచూసి. 'బస్సు యిప్పుడప్పుడేరాదు. వాన తగ్గేట్టులేదు. వస్తారా ? లిఫ్ట్ యిస్తాను' అన్నాడు.

'థాంక్ యూ !' షటప్ అన్నంత తీవ్రంగా అంది 'ఇడియట్' మనసులోనే తిట్టుకుంది. ఆ తిట్టు అతనికి ఆమె కళ్ళల్లో కనిపించింది కాబోలు, భుజాలు కుదించి, 'మీఇష్టం' అని వెళ్ళిపోయాడు.

'లిఫ్ట్ యిస్తాట్ట ! అతనితో కలిసి ఆటోలో వెళితే నా పరువేంకాను ? ఎవరైనా చూస్తే ఏమనుకుంటారు' అనుకుంది. వర్షంలో తడవటంతో జ్వరం వచ్చింది, లంఖణాలు చేసింది. తెగించి, ధైర్యం చేయలేని మనిషికి జీవితం అప్పుడప్పుడూ అలా శిక్షిస్తుందని వకుళకి తెలియదు.

ఆనాటినుంచీ అతను మళ్ళీ కన్పించినా ఎన్నడూ పలుకరించలేదు. కానీ చూడటం మాత్రం మానలేదు. కానీ ఆ చూపులు మారినాయి. అవి ఇప్పుడు ఇదివరకులా స్నేహంగా కాకుండా, నిరసనగా వుంటున్నాయి.

ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా కన్పిస్తే యెరగనట్టే వెళ్ళిపోయేవాడు.

ఈరోజునకూడా అలాగే వెళ్ళిపోతున్న అతను, 'ఇంటర్వ్యూకి వస్తున్నారా ?' అని వకుళ అడుగుతుంటే సమాధానం చెప్పటం మరిచిపోయి నట్టుగా తెల్లబోయి చూస్తున్నాడు.

'మిమ్మల్నే' అంది.

అతను ఈలోకంలోకి వచ్చినట్లుగా చప్పున తలవూపాడు.

'అది అయిపోయి చాలాసేపయింది.'

'ఐసీ! ఇంటర్వ్యూకి అందుకోలేనేమోనని నేను అప్పుడే అనుకున్నాను. కానీ ఆశ చావలేదు. ఇంట్లో వుండనీయలేదు. అదృష్టం ఏదయినా గమత్ చేయబోతుందా అనుకున్నాను.' అతనుకూడా వెనక్కి తిరిగి, వకుళతోపాటు బయటకి నడిచాడు.

'మీకు బాధగాలేదా?' అంది.

'బాధ ఎందుకు? అలా బాధపడుతూ కూర్చుంటే, యింటికి నడవలేం. మళ్ళీ యింకో ఇంటర్వ్యూకి వెళ్ళే ఓపిక, వుత్సాహం వుండవు.'

'ఈ ప్రయత్నాలు చేయటం, ఓడిపోవటం మీకు విసుగు రావటం లేదా?'

'విసుగువస్తే యెలా? ప్రయత్నం చేస్తూనే వుండాలి. ప్రయత్నం చేయకుండా రావటానికి నేనేమైనా లక్షాధికారి బిడ్డనా? మినిస్టర్‌గారి కొడుకునా?'

'మీకు చాలా ఓపికలా వుంది.'

'ఓపిక పడితే, కనీసం యీ సహనానికి మెచ్చిఅయినా, అవకాశం ఎప్పుడో ఒకసారి తలుపు తెరుస్తుందని ఆశ!'

'భలేవారే!' వకుళ నవ్వింది.

'మన మధ్యతరగతివాళ్ళకి ఓపిక ఒక్కటే వజ్రాయుధం అనుకోండి' అతనుకూడా నవ్వాడు.

వకుళకి అతని భావం అర్థమైంది! ఇంతక్రితం తను వాచీపోయిన బాధని అదిమిపెట్టుకోలా! ఇదికూడా అలాటిదే!

వకుళ కతను మనం మధ్యతరగతివాళ్ళం అన్నందుకు చిరాకు వేసింది.

వీళ్ళ యిరుకు జీవితాలు, తెరిపిలేని భవిష్యత్తు అంటే మహావిసుగు.

వకుళకి మళ్ళీ కిక్కిరిసిన బస్సు కళ్ళముందు కదిలింది.

జనాల్ని తోసుకుంటూ, బస్సుఎక్కి దిగినట్టే, యీ నిరాశలని, ఈ భయాలని, ఆశాభంగాల్ని తోసుకుంటూ తిరగాలి! బాధల్ని అణచుకోవాలి.

అన్నింటిని భరించాలి. ఈ జీవితాలకి ముక్తివుండదు, ఈ బస్సుల్లో తెరిపి వుండదు.

'మీ రెందుకింత ఆలస్యం అయారు?' అని అడిగింది.

అతను తన షర్ట్‌వైపు చూపించాడు.

'నా బట్టలు కారణం! ఇంటర్వ్యూకి రావాలనే తొందరలో, ఆ ఆదుర్దాలో, మేకుకి తగిలించిన షర్టుని గట్టిగా లాగాను. పాతదేమో పర్రున చిరిగిపోయింది. నాకున్నవి రెండే రెండు మంచిషర్టులు. ఒకటి మా అమ్మ సబ్బులో తడిపిపెట్టింది. రెండోది చిరిగింది. నా అవస్థ ఏం చెప్పమంటారు! మా యింటాయనదగ్గరకు పరుగెత్తి ఆయన్ని బదులు అడిగి ఈ షర్టు తెచ్చుకున్నాను. ఆయనకి షర్టు పాడుచేయకుండా తిరిగి జాగ్రత్త తెస్తానని, నేను ఎప్పుడూ వేయనన్ని ఒట్లు వేశాను. ఆయన్ని నమ్మించి యిది తీసుకోటానికి రెండుగంటలు పట్టింది.'

'అయ్యో!' వకుళ చేయి నోటిదగ్గర పెట్టుకుంది. ఆ అయ్యో అనటం షర్టు చిరిగినందుకుకాదు. ఇంతక్రితం అతన్ని చూడగానే భుజాల దగ్గర, పొట్టదగ్గర వదులుగా వేళ్ళాడుతున్న ఆ షర్టు చూసి, తను లోలోపలే నవ్వుకున్నందుకు.

ఇద్దరూ నడిచివస్తున్నారు.

ఒక కారు, పక్కనున్న హోటల్లోకి వెళుతూ, అడ్డం రావటంతో ఆగారు.

ఇద్దరూ అప్రయత్నంగా కారు వెళ్ళినవైపే తలలు తిప్పి చూశారు.

అక్కడ ఆరుబయటగావున్న ఆవరణలో పచ్చటి చెట్లమధ్య, రంగు రంగు గొడుగులకింద కూర్చుని, జనం టిఫిన్లు తింటున్నారు. వకుళ వుస్సూరన్నట్టు నిట్టూర్పు విడిచింది. అక్కడికి వెళ్ళి కూర్చుని వేడివేడిగా ఏదయినా తినాలనివుంది. కానీ బాగ్‌లో డబ్బులులేవు.

'మీరేమీ అనుకోనంటే ఒకటి అడుగుతాను' జంకుగా అన్నా డతను.

'ఏమిటి?'

'అక్కడకు వెళ్ళి ఒక కప్పు వేడివేడి కాఫీ తాగుదాం! కాస్త యీ నీరసం తగ్గుతుంది. ఏమంటారు? అహహ – మీకు యిష్టం అయితేనే సుమా!' కాఫీవరకే అయితే ఫర్వాలేదు – బాగ్‌లో డబ్బులు ధైర్యం చెప్పాయి.

'పదండి' దారి తీసింది.

'థాంక్ యూ!' అతని ముఖంలో వుత్సాహం వెలిగింది.

ఇద్దరూ లోపలకు వచ్చారు.

అక్కడున్న చోటులో, ఏమూల కూర్చోవాలో వకుళే ఎన్నిక చేసింది.

'ఏ మూల కూర్చున్నా, మనం తాగే కాఫీ ఒకటేకదా!' అన్నాడతను వేదాంతంగా.

అతను టిఫిన్‌కి ఆర్డరు యిస్తుంటే వకుళకి భయంవేసింది.

'నాదగ్గర ఎక్కువ డబ్బులు లేవు' అంది తెచ్చి పెట్టుకున్న నవ్వుతో. అతను నవ్వాడు.

'మీ డబ్బులు యిక్కడెవ్వరూ ఖర్చుపెట్టడంలేదు లెండి.'

టిఫిన్ తింటూ మొదటిసారిగా, ఇద్దరూ ఒకరిని గురించి ఒకరు తెలుసుకున్నారు.

'నా తలిదండ్రులకి నేను ఒక్కతెనే కూతురిని. నాపైన నలుగురూ మగపిల్లలే! అందరికీ పెళ్ళిళ్ళు అయినాయి. ఉద్యోగాలరీత్యా వేరే వూళ్ళలో వుంటున్నారు' వకుళ చెప్పింది.

'ఆఖరి సంతానం కాబట్టి మీ కుటుంబంలో మీకు బాగా గారాబం వుండి వుంటుంది' అన్నాడతను.

'అదేంలేదు. అన్నయ్యలది ఎవరిగొడవ వాళ్ళది. మా అమ్మకి నేనే ఆధారం.'

'అలాగా.'

'మీరు?'

'నేను యింటికి పెద్దకొడుకుని' ఒక్క_క్షణం అతని ముఖంలో నీడలు తొంగిచూసినాయి. 'నాన్న యాక్సిడెంట్‌లో నా చిన్నప్పుడే పోయారు. మా అమ్మ టీచర్ చేస్తోంది. నాకు ముగ్గురు చెల్లెళ్ళు, ఒక తమ్ముడు. వాడికి చిన్నప్పటినుంచీ గుండెజబ్బు. నెలకోసారి అది వాడి ప్రాణంమీదికి తెచ్చి మా ప్రాణాలు తినేస్తూ వుంటుంది. చెల్లెళ్ళంతా చదువులో వున్నారు.'

అతను నిట్టూర్పు ఆపుకోలేకపోయాడు. 'మా కుటుంబానికి మా అమ్మే ఆధారం! నేను చదువు పూర్తిఅయికూడా ఆవిడమీద ఆధారపడి బ్రతుకుతున్న మగధీరుణ్ణి' అతని కళ్ళలో ఆవేదన, నిస్సహాయత్వం, అవి కన్పించకుండా వుండాలని అతను చేసే ప్రయత్నం వకుళ ఆసక్తిగా గమనిస్తోంది.

'ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు పెళ్ళిళ్ళకి ఎదిగారు. అప్పో సప్పో చేసి, ముందు అవి ముడిపడేలా చూడాలి. అమ్మని చూస్తే జాలేస్తుంది. ఎన్నాళ్ళని అలా గంధంచెక్క_లా మాకోసం అరుగుతుంది! నాకేమో వుద్యోగం దొరికే మార్గమే కనిపించటంలేదు. మాబాధలకి తోడు మా అమ్మమ్మని మా మామయ్యలు మా యింటికే తోసేశారు. ఆవిడ ఒక సుస్తీమనిషి. ఎంత చేసినా సణుగుతూనే వుంటుంది.'

'థాంక్ గాడ్! మీకంటే నేనే నయం. నాకలాటి బాధలేవీ లేవు!'

నేనుకూడా మీలాగే ఆలోచించి సంతృప్తి పడుతూవుంటాను. నా స్నేహితుడు ఒకడున్నాడు. బస్సు ఎక్క_బోతూ జారిపడి రెండుకాళ్ళూ పోగొట్టుకున్నాడు. వాడికి వైద్యంలేదు. మరణంరాదు. మంచంలోవున్న వాడి బ్రతుకు ఎంత దుర్భరమో చూడలేం. వాడిని చూసి, నేను చాలా అదృష్టవంతుడ్ని, నా కలాటి బాధలేవీ లేవు అనుకుంటూ వుంటాను.'

ఇంతలో అక్క_డికి ఒక తెల్లటికారు వచ్చి ఆగింది.

దానినిండా క్రిక్కి_రిసినట్టు ఎక్కి_న అమ్మాయిలు, అబ్బాయిలు బిలబిలలాడుతూ దిగారు.

అమ్మాయిలంతా షాపుల్లో ప్రదర్శనకి పెట్టేబొమ్మల్లా, ఆరోగ్యంగా రకరకాల దుస్తులు ధరించివున్నారు. వాళ్ళ పొట్టిజుట్లు, లోతుమెడ దుస్తులు,

పూసల నగలు ఆకర్షణీయంగా వున్నాయి. ఇక అబ్బాయిలు చెప్పనే అవసరంలేదు. వాళ్ళ ముదురురంగు బట్టలు, పెరిగినజుట్టు ఓహోహో అనే నవ్వులతో, విలాసంగా ఈ ప్రపంచం అంతా వాళ్ళకి ఒక వినోదమైన స్థలంగా భావిస్తున్నవాళ్ళలా వున్నారు.

వకుళకి వాళ్ళని చూడగానే - హఠాత్తుగా, తన ఎదురుగావున్న యితన్ని చూడగానే అసంతృప్తి కలిగింది. అతనితో కలిసి తనిలా కాఫీకి రావటం సిగ్గనిపించింది. అతని వదులు చొక్కా చూసి, అతనితోపాటువున్న తనని చూసి వాళ్ళెంత నవ్వుకుంటారోననే బెంగ కలిగింది.

'వాళ్ళవైపు చూస్తూ మీ కాఫీ చల్లారపెట్టుకోండి' అతను హెచ్చరించాడు.

ఇంతలో ఒక పెద్దాయన వీళ్ళ టేబిల్‌దగ్గరికి వచ్చాడు.

'ఏరా వాసూ ! అమ్మ బాగుందా !' అంటూ పలకరించాడు.

ఆయన అతన్ని పలకరిస్తున్నాడేగానీ, చూపులన్నీ వకుళమీదనే వున్నాయి.

'బాగానేవుంది బాబాయ్. నువ్వు వూరునుంచి ఎప్పుడు వచ్చావు ?' అతను లేచి ఎంతో మర్యాదగా అడిగాడు.

'పొద్దున్నే వచ్చానుగాని, ఈ అమ్మాయి ఎవరు ?' ఆయన ఆరాగా చూశాడు.

'ఈ అమ్మాయి నా స్నేహితురాలు - పేరు ...' అతను ఆగాడు.

'నాపేరు వకుళండీ' చప్పున చెప్పింది.

'అలాగా ! మా వాసుగాడికి ఆడస్నేహితులున్నారని నాకు యింతవరకూ తెలియదు. వాసూ ! అమ్మతో, నేను రేపు కన్పిస్తానని చెప్పు' అని ఆయన వకుళవైపు ఎగాదిగా చూసినట్టు చూసి వెళ్ళిపోయాడు. వకుళకి ఆ చూపులు ముళ్ళుగుచ్చుకున్నట్లుగా వున్నాయి.

'క్షమించాలి. నా స్నేహితురాలని చెప్పేశాను. మనం కలిసి కాఫీ తాగుతున్నాం. పరిచయం లేదంటే ఆయన నమ్మడు.' ఆయనేకాదు, ఆ ఎదురుగా కూర్చున్న ఆ ఫాషన్‌గలవాళ్ళుకూడా నమ్మరు అనుకుంది.

'మీపేరు వాసా?' అంది.

'అవును. శ్రీనివాసమూర్తి. మా అమ్మ శీనూ అని, స్నేహితులు వాసూ అని పిలుస్తారు.'

మనిషిలాగానే పేరుకూడా మామూలుగా వుంది.

'మీపేరు బాగుంది' మెచ్చుకున్నా డతను.

'నా అసలు పేరు వెంకటలక్ష్మి. నేను వకుళ అని మార్చుకున్నాను.' అని చెప్పలేదు వకుళ.

వకుళ బిల్ చెల్లిస్తానని అంటే అతను యివ్వనీయలేదు.

ఇద్దరూ బస్‌స్టాండ్‌దగ్గరికి వచ్చారు. వకుళ భయపడినట్టుగా, అతను వకుళతోపాటు బస్సు ఎక్కలేదు.

'నాకు నడవాలని వుంది. ఇప్పుడే యింటికి వెళితే, మా అమ్మమ్మ సణుగుడు వింటూ కూర్చోవాలి' చేయి వూపుతూ అన్నాడు.

వకుళ యింటికి వచ్చింది.

తల్లి గుమ్మంలోనే ఎదురుచూస్తున్నట్టుగా నిలబడివుంది.

'ఏమయిందే తల్లీ?'

'ఉద్యోగం రాలేదమ్మా.'

'ఒక్క పావుగంట ముందు రాకపోయావుటే! విజయనగరం అత్తయ్య, మీనాక్షమ్మగారిని, కొడుకునీ తీసుకువచ్చింది. వాళ్ళు నీకోసం చాలాసేపు చూసి వెళ్ళారు.'

వకుళ మనసులో చెప్పలేనంత నిరుత్సాహం వచ్చేసింది.

ఈ జీవితానికి ప్రతిదీ ఆలస్యమేగా! అయినా ఎన్నడూ లేనిది ఈరోజు యిలా కాఫీ తాగాలని బుద్ధిపుట్టిందేమిటి? విజయనగరం అత్తయ్య చాలారోజులనుంచి తీసుకువస్తానని వూరిస్తున్నవాళ్ళు యీపూటే రావాలా! విజయనగరం అత్తయ్య ఎంతో మురిపెంగా చెబుతున్న ఆ మీనాక్షమ్మ కొడుకు రైల్వేలో పనిచేస్తున్నాడు. మంచిజీతమే! అతనిని మాధవి పెళ్ళిలో

చూసింది. పేరు రాజా. రాజాలాగానే ఠీవిగా వుంటాడు. అతని ముఖానికి ఆ కళ్ళజోడుకూడా ఎంత కళో !

'మీనాక్షమ్మగారు అసలివాళ రావాలని అనుకోలేదుట. ఈ పక్క వీధిలో స్నేహితుల యింటికి పెళ్ళికి వచ్చారుట.' తల్లి ఏదేదో చెబుతూనే వుంది. తననిగురించి వాళ్ళు విన్నారు. మళ్ళీ రాకపోతారా ! మనసులో ఆశ రెక్కలు విప్పుకుంది.

రాజాని వరుడుగా వూహించుకుంటే, వకుళ మనసు ఆనందడోలిక లలో వూగులాడసాగింది.

మీనాక్షమ్మగారు కూతురి పురిటికోసం బొంబాయి వెళ్ళటంతో, ఆవిడ రాకకోసం వేచిచూస్తున్నారు.

దాదాపు నెలరోజుల తర్వాత – ఈమధ్యలో వకుళ రెండు ఇంటర్వ్యూలకి వెళ్ళింది. కానీ శ్రీనివాసమూర్తి కనిపించలేదు.

హఠాత్తుగా ఒకరోజు బస్‌స్టాప్‌లో కనిపించాడు. అతను గుండు చేయించుకుని వున్నాడు. అతను దగ్గరగావచ్చి పలకరిస్తుంటే, క్షణంసేపు గుర్తుపట్టలేకపోయింది.

'మీరా ! అదేమిటి – జుట్టు ! తిరుపతి వెళ్ళారా ?' అంది.

అప్పుడుగాని అతనికి తన గుండు సంగతి గుర్తురాలేదల్లే వుంది.

'లేదు. మా అమ్మ పోయింది' తలతడుముకుంటూ అన్నాడు.

'అరెరె. ఏమిటి సుస్తీ ?'

'హార్ట్‌ఎటాక్.'

'మీ అమ్మమ్మ ఎలా వున్నారు ?'

'నిక్షేపంగా వుంది.'

బస్ ఎంతసేపటికి రాకపోవటంతో యిద్దరూ నడకసాగించారు.

'నాకు వుద్యోగం దొరికింది' అన్నాడతను.

'నిజంగా ! కంగ్రాచ్యులేషన్స్' అంది.

అతను తనకి వుద్యోగం యిచ్చిన ప్రయివేట్ కంపెనీ గురించి చెప్పాడు.

'జీతం ఎంత?' వుత్సాహంగా అడిగింది.

అతను చెప్పిన సంఖ్య విని 'ఓస్, ఇంతేనా? ఆ జీతం గవర్నమెంట్ ప్యూన్‌కి వస్తోంది' అంది.

అతను చిన్నబుచ్చుకోలేదు. నవ్వాడు.

'నేనుకూడా అదే అనుకున్నాను. కానీ ఏంచేస్తాం! ప్రస్తుతానికి అవసరం అలాంటిది. గుడ్డివాళ్ళకంటే మెల్లకన్ను నయం అంటారే, అదన్నమాట! కంపెనీ మంచిదిలెండి. కష్టపడితే త్వరగా ప్రమోషన్స్ వస్తాయిట.'

'ఈలోపల మీతల నెరిసిపోతుంది. మీ నడుం ఒంగిపోతుంది.'

'అంతే అనుకుంటా!' అతను మళ్ళీ గుండు తడుముకున్నాడు.

ఛి, ఛీ! ఏం మనిషి! అలా గుండుతో తిరగకపోతే కాస్త అందమైన టోపీ పెట్టుకోకూడదూ అనుకుంది.

ఇద్దరూ నడుస్తూనే వున్నారు. అతను చేతిలో పట్టుకున్న కూరల సంచీ మరోచేతిలోకి మార్చుకున్నాడు.

ఇద్దరిమధ్యా గంభీరమైన నిశ్శబ్దం ఏర్పడింది. హఠాత్తుగా అతని నోటినుంచి మాటలు రావటం ఆగిపోయాయి! ఒకసారి పాంట్ జేబులోనుంచి జేబురుమాలు తీసి, ముఖాన లేని చెమటని గట్టిగా తుడుచుకున్నాడు.

అతనేదో అడగటానికి సతమతమౌతున్నాడని గ్రహించింది. కానీ ఏమిటది అని తనంతట తను అడగలేదు.

'వకుళా!' అతను పిచ్చాడు.

'ఏమిటి?'

అతను తడబాటుగా గొంతు సవరించుకున్నాడు.

'చెప్పండి. ఏమిటది? డబ్బేమైనా అప్పు కావాలా?'

అతను తెల్లబోయినట్టు చూశాడు. ముఖం కందిపోయింది.

'నో! నో! థాంక్ యూ!'

'మరేమిటి?'

'నేను యమ్. యస్‌సి. పాసయ్యాను. తెలుసుగా.'

'తెలుసు!'

'నాకు చెల్లెళ్ళు, తమ్ముడు వున్నారు. తండ్రి లేడు.'

'ఇప్పుడు తల్లికూడాలేదు. ఇవి నాకు తెలిసినవేగా!'

'మీరేమీ అనుకోకపోతే, మీ కభ్యంతరం లేకపోతే, మనం....మనం వివాహం చేసుకుందాం' ఎవరో తరుముకువచ్చినంత గబగబా ఖంగారుగా అనేశాడు.

వకుళ పిడుగుపడినట్టుగా చూసింది.

'నా యీ ధైర్యాన్ని మీరు మరోలా అనుకోవద్దు. సుభద్రమ్మగారు మీకు తెలుసుగా, ఆమెద్వారా మీ కుటుంబపరిస్థితి యీమధ్యనే నాకు బాగా తెలిసింది. అందుకే యిలా అడిగాను. మీరేమీ అనుకోవటంలేదుగా.'

'ఊహు!' కోపం బిగబట్టుకుంటూ అంది.

'మీకు తండ్రి లేడు. అన్నదమ్ములు మీసంగతి పట్టించుకోవటంలేదు. మనం బుద్ధి తెలిసినవాళ్ళం. ఇలాటివి సూటిగా మాట్లాడుకోవటంలో తప్పేం లేదనుకుంటా.'

వకుళ మాట్లాడలేదు.

'తొందరేంలేదు. మీరు బాగా ఆలోచించే చెప్పండి.'

'అలాగే.'

'ఎప్పుడు చెబుతారు?' వుత్సాహంగా అడిగాడు.

'వచ్చే ఆదివారం.'

'అబ్బా! అన్నిరోజులా! ఆలోచించటానికి రెండురోజులు చాలదూ??'

'సరిపోతే అలాగే వచ్చి చెబుతాను.'

'వద్దులెండి. మీకు కావాల్సినంత టైమ్ తీసుకోండి. వచ్చే ఆదివారం యిక్కడే కలుసుకుందాం. మీ రెన్నింటికి వస్తారో చెప్పండి — నేను వెయిట్ చేస్తూ వుంటాను.'

వకుళ ఆలోచిస్తోంది. వచ్చే ఆదివారంవరకూ ఇతన్ని ఆశపెట్టటం దేనికి? ఇప్పుడే నాకిష్టం లేదని చెప్పేస్తే?

'యిలా సాయంత్రంవేళే కలుసుకుందాం. సరేనా ?'

'సరే.'

అతను వెళ్ళబోయి ఆగాడు. 'ఒకవేళ మీకు యిష్టం లేకపోతే యేం చేస్తారు ?'

'ఏం చెయ్యను ?'

'మీరిక్కడికి రాకండి. అదే నా ప్రశ్నకు జవాబు.'

వకుళ తలవూపింది.

అతను వెళ్ళిపోయాడు.

వకుళ యింటికి వచ్చింది. మనసంతా రోషంగా, కసిగా, ఆవేశంగా వుంది. ఆ గుండుగాడి కెంత ధైర్యం! ఇద్దరిమధ్యా ఏమాత్రం పరిచయం వుందని పెళ్ళిచేసుకోమంటున్నాడు? తన ఆశలేమిటో, కలలేమిటో కనీసం తెలుసుకునేందుకైనా ప్రయత్నించాడా! పెళ్ళిచేసుకోవాలిట. పెళ్ళి! ఇంటి నిండా చెల్లెళ్ళు, రోగిష్టి తమ్ముడు, చావటానికి సిద్ధంగావున్న ముసలమ్మా, చిన్నవుద్యోగం! అదికూడా పర్మినెంట్ దికాదు! అతనితోపాటు తనుకూడా ఉద్యోగం చెయ్యాలి. చెయ్యకతప్పదు. చేసినా తెచ్చుకున్నదంతా అతని సంసారానికే ఖర్చుపెట్టాలి. తనకేం మిగులుతుంది? ఆ గుండుగాడితో తనకేం సుఖం వుంటుంది. అలాటి దరిద్రపుపెళ్ళి చేసుకునేకంటే, జీవితాంతం కన్యగా వుండిపోవటమే నయం! చాలా తెలివిగలవాడే! మంచిప్లానే వేశాడు. ఈరోజుల్లో మగవాళ్ళకి ఆడపిల్ల అందచందాలతోపాటు, వుద్యోగాలుచేసే అర్హతలుకూడా కావాలి! డబ్బు, శక్తి, సరదాలు, కోరికలు, కలలు, ఆ మొగుడు అనే మొద్దుకి ధారపోయాలి.

వకుళ శ్రీనివాసమూర్తిని ఒక పిచ్చివాడిక్రింద జమకట్టి జాలిపడి వూరుకుంది.

విజయనగరం అత్తయ్య బొంబాయినుంచి రాగానే, మీనాక్షమ్మగారిని తీసుకువచ్చింది. అబ్బాయి వేరే వూరు వెళ్ళటంతో రావటానికి వీలుకాలేదని చెప్పింది. మీనాక్షమ్మగారికి వకుళ చాలా నచ్చింది.

'పిల్లకేం బంగారంలా వుంది. అందం, చదువు, గుణం అన్నీ వున్నాయి. నాకు నచ్చిందమ్మా, మావాడు వూరినుంచి రాగానే వచ్చి చూడటమే తరువాయి. వాడికి తప్పకుండా నచ్చుతుంది. ఈ శ్రావణంలో పెళ్ళి చేసేద్దాం' అంది.

వాళ్ళు వెళ్ళగానే ఎన్నడూలేంది, వకుళ మనసు విహంగం అయింది. రంగు - రంగు స్వప్నాలవైపు, రెక్కలుచాచి పరుగులెత్తసాగింది. వకుళ దాన్ని నిరోధించలేదు. నవ్వుముఖంతో చూస్తోంది. దాని ఆనందంలో పాలు పంచుకుంది.

రోజులు గడిచినాయి. శ్రావణమాసం సగం దాటిపోతున్నా, మీనాక్షమ్మగారి కొడుకు చూడటానికి రాలేదు. వాళ్ళు వస్తారని చూసి చూసి విసుగెత్తిపోయిన వకుళ తల్లి, ఒకనాటి మధ్యాహ్నం తనే వాళ్ళ యింటికి వెళ్ళింది. గంటలో వుసూరుమంటూ తిరిగి వచ్చిన తల్లినిచూసి వకుళ గాబరాగాపడింది.

'ఏమన్నారమ్మా?'

'ఏమంటారే! ఆ అబ్బాయి ఆఫీసులో టైపిస్టుని, తల్లికి చెప్పకుండా పెళ్ళిచేసుకున్నాట్ట. తల్లికి యిష్టం లేకపోయినా, ఒక్కగా నొక్క కొడుకని, ఆ పిల్లని ఇంటికి రానిచ్చిందిట!

వకుళ చప్పున పనివున్నదానిలా, తన గదిలోకి వచ్చేసింది. మళ్ళీ అదే భావం!

బస్సు తప్పిపోయిన నిరాశ! చెప్పలేని దిగులు! అది చిన్నబాధ అయితే, యిది పెద్దబాధ అంతే తేడా!

అప్పుడుకూడా వకుళకి శ్రీనివాసమూర్తి గుర్తురాలేదు.

వకుళకి రెండునెలల తర్వాత బాంక్‌లో వుద్యోగం వచ్చింది. ఈ ప్రపంచపు సామ్రాజ్యం అంతా తనకే కట్టబెట్టినంతగా సంతోషపడిపోయింది.

వుద్యోగం! సంపాదన! కొత్తవాతావరణం! వకుళకి జీవితం రెక్కలగుర్రంలా పరుగెత్తుతున్నట్లుగా వుంది.

తల్లి మాత్రం పెళ్ళిసంబంధాలు చూడటం మానలేదు.

'అమ్మాయ్, ఒక సంబంధం వుందే! పిల్లాడు పెద్దగా చదువుకోలేదు. అయితేనేం! పల్లెటూరులో, భవంతిలాటి యిల్లుంది. పదిఎకరాల పొలంవుంది.'

'అవునవును. వాటితోపాటు అతనికి రాక్షసిలాంటి తల్లికూడా వుంది' ఆ సంగతి అంతక్రితమే ఎరిగివున్న వకుళ గంయ్‌న లేచింది.

ఆఫీసుకి తయారయి వెళ్ళేటప్పుడు తల్లి యిలాటిసోది మొదలు పెడితే, ఆరోజంతా వకుళ మూడ్ చెదిరిపోతుంది.

'ఇప్పుడు నాకేం తక్కువ అయింది! హాయిగా ఉద్యోగము చేసుకుంటున్నాను. ఇష్టంవచ్చిన బట్టలు కట్టుకుంటాను. నా కిష్టమైన సినిమాలు చూస్తాను. ఎంత ఖర్చయినాసరే, నా అభిమాన రచయిత్రుల సీరియల్స్ పడిన పత్రికలు ఒక్కటికూడా వదలకుండా కొనుక్కుంటాను. నన్ను యీ ఉద్యోగం మానిపించగలిగే భర్త దొరికేవరకూ యీ స్వేచ్ఛ లోనే సంతృప్తిపడతాను' అనుకున్నేది. బాంక్‌లో తనతో పనిచేసే వసంత వుదాహరణకి వుందిగా! చచ్చీచెడీ అలా ఉద్యోగంచేస్తే, భర్త దానిచేతికి ఒక్కకానీ ఇవ్వడు. సరైన చీరకట్టుకోదు. కనీసం మంచిగాజులుకూడా వేసుకునేందుకులేదు. పుస్తకాలన్నా, సినిమాలన్నా ప్రాణం. ఆ రెండూ కావాలంటే, స్నేహితుల దయాధర్మాలమీద ఆధారపడాల్సిందే. పైనుంచి ఒంట్లో శక్తిని పీల్చి పిప్పిచేసేటందుకు ఇద్దరు పిల్లలు! ఛి, ఛీ! ఆ మొగుడు, ఆ పిల్లలు ఆ నరకం లేకపోతేనేం!

బాంక్‌లో పనిచేసే అందరిలోనూ తను నీట్‌గా వుంటుంది. అందరి చూపులూ తనమీద అలా ఈర్ష్యగా నిలుస్తుంటే హాయిగా వుంటుంది. తను అందరిలాకాదు, తనకో ప్రత్యేకత వుంది అనుకుంటుంది.

ఒకనాడు బ్యాంక్‌కి శ్రీనివాసమూర్తి వచ్చాడు. అతను కంపెనీ తరపున లోన్ పనిమీద వచ్చాడు.

అతని జుట్టు మామూలుగా వచ్చేసింది.

వకుళని చూడగానే, అతను ఆశ్చర్యపోయాడు.

'హలో!' మామూలుగానే పలకరించాడు.

'హలో!' నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంటూ అంది.

అతని పని చకచకా పదినిముషాల్లో పూర్తి చేసిపెట్టింది.

అతను బ్రీఫ్‌కేస్ తీసుకుని వెళ్ళిపోవటానికి లేవబోతుండగా తనే అనేసింది.

'సారీ! ఆరోజు రాలేదు నేను!'

లేవబోయిన అతను ఆగాడు.

'నే నప్పుడే అనుకున్నానులెండి. ఈ కాలపు ఆడపిల్లల మనస్తత్వం నాకు బాగానే తెలుసు. కానీ మీరు వేరనుకున్నాను. అది నా పొరపాటే.'

'నా ఎరికలో ఒక అమ్మాయి వుంది. పిల్ల చాలా మంచిది. కాస్తో కూస్తో కట్నంకూడా యిస్తారు.'

'నా ఎరికలో కుర్రాళ్ళెవరూలేరే!'

'నే నడుగుతున్నది మీ సంగతే!'

అతను ఆగాడు. తర్వాత లేచాడు. 'థాంక్స్! నన్ను పెళ్ళి చేసుకోమన్నానుగాని, పెళ్ళిసంబంధాలు చూసిపెట్టమనలేదే!'

'మీకు తగిన పిల్లని చూశాను.'

'అలాగా! సారీ మేడమ్! నా పెళ్ళి అయి ఆర్నెల్లు అయింది. నేను తండ్రిని కాబోతున్నానుకూడా!' అతను వెళ్ళిపోయాడు.

వకుళ వెక్కిరింత, హేళన, ఎగిరిపోగా మూగదానిలా చూస్తుండి పోయింది. అతనికి పెళ్ళి అయిందా! పాపం ఎవరో ఆ నిర్భాగ్యురాలు అనుకుంది.

ఆ తర్వాత అతను మళ్ళీ కనిపించలేదు.

వకుళ ఆఫీసులో చేరిన తర్వాత జీవితం గడియారపుముల్లు అయిపోయింది. ఒకే క్రమం! ఒకే దిశ! మార్పులు, చేర్పులూ ఏవీలేవు! ఆటుపోట్లు ఏమీ లేకపోవటంతో, కాలం నత్తనడకలా అయిపోయింది.

బాంక్‌లోవున్న కుర్చీలు, బల్లలులా తానుకూడా ఆ బాంక్‌కి అంకితం అయి స్వంతం అయిపోయినట్టుగా వుంది.

ఎనిమిది సంవత్సరాలు యిట్టే గడిచిపోయినాయి.

ఈ ఎనిమిది సంవత్సరాలలో, నచ్చిన చీరెలు కొనుక్కోవటం, నచ్చిన కొత్త సినిమాలు మొదటిరోజునే చూడటం, తెలుగుదేశంలో ప్రచురింపబడిన ప్రతి కథల పత్రికనీ చదవటం మినహా వకుళ చేసిన ఘనకార్యం ఏమీలేదు.

ఈమధ్యనే తల్లిపోవటంతో, ఒంటరితనం తోడుగా లభించింది. వుద్యోగరీత్యా వేరే వూళ్ళలోవున్న అన్నలు వకుళని వుద్యోగం మానేసి తమతో వుండమని అడిగారు. ఆ విషయం అసంభవం అని, వాళ్ళు అది తెలిసే మర్యాద దక్కించుకోవటానికి అడిగారని తెలుసుకున్న వకుళకి వాళ్ళంటే అసహ్యం వేసింది. ఎందు కీనాటకాలు ? మనుష్యులు సూటిగా, మనసుల్లో వున్నవి ఎందుకు చెప్పరు అనుకుంది.

తల్లిపోయిన వకుళని పినతల్లికూతురు ఆప్యాయంగా యింటికి తీసువెళ్ళి అట్టిపెట్టుకుంది. వకుళ మొదట యీ ఆత్మీయతకి చలించి పోయింది. కళ్ళలో నీళ్ళు వుబికిరాగా, అక్కయ్య యిలా దగ్గరకు తీయకపోతే నేను ఏమయిపోయేదాన్ని అనుకుంది.

కానీ ఆర్నెల్లు గడవకముందే ఆ ఆత్మీయతలో అంతరార్థం తెలిసి వచ్చింది. తనని దగ్గరకు తీయటంలో ఆవిడ స్వార్థం చాలా వుంది. తన జీతంలో సగంపైగా ఆవిడ చేతికే యిచ్చేది. మిగతాదాంట్లో, తను ఓవల్టీన్, పళ్ళు, బిస్కెట్స్‌లాటివి తెచ్చుకుంటే, వారంరోజుల లోపల, ఆవిడా, పిల్లలూ వాటిని స్వాహా చేసేవాళ్ళు. శలవురోజున చచ్చిచెడి వుతికి, యిస్త్రీ చేసుకుని బీరువాలో దాచుకున్న చీరెలన్నీ ఆవిడ చీటికి మాటికీ కట్టేసేది. పైనుంచి ఏదో ఒక అవసరం పేరుపెట్టి, ఆఫీసులో డబ్బు లోన్ తీసుకోమనేది. ఆదివారాలువస్తే, పిల్లల్ని తనదగ్గర వదిలి, ఆవిడ భర్తని తీసుకుని సినిమాకి చెక్కేసేది. వకుళకి ఆదివారం వచ్చిందంటే పుట్టెడు

దిగులు వచ్చేది. ఇంతెడు చాకిరీ మీదపడేది. అయ్యో! వాళ్ళ నీడన వుంటున్నాను. నేనిది బరువు అనుకోకూడదు అని సరిపెట్టుకునేది.

కానీ అక్క అందరితో, వకుళని తమ యింట్లో వుంచుకుని, వుద్ధరిస్తున్నట్టుగా మాట్లాడటం వినగానే ఒళ్ళు మండిపోయింది. ఆవిడతో ఘర్షణపడింది.

పెట్టే బేడా సర్దుకుని హాస్టల్లో చేరేసింది.

వకుళతో దెబ్బలాడిన అక్క అందరితో, 'మా ఇంటో అదెక్కడ వుంటుందండీ? నాదంతా ఖచ్చితమైన పద్ధతి. వేళకి యింటికి రావాలి! మగస్నేహితులతో తిరగద్దు. కావాలంటే పెళ్ళిచేసుకో అన్నాను. ఈ కట్టడి దానికి నచ్చలేదు. అయినా మగరాయుళ్ళలా స్వేచ్ఛగా తిరగటానికి అలవాటుపడ్డ ఆడపిల్లలని మనం కంట్రోల్ చేయలేం' అంటూ ప్రచారం చేసింది.

ఈ ప్రచారం వినగానే వకుళకి పెద్దపెట్టున ఏడుపు వచ్చింది. ప్రవర్తన విషయంలో, తను ఎంత ఖచ్చితంగా వుంటుంది. ఇన్ని సంవత్సరాలనుంచి వుద్యోగం చేస్తున్నా, ఒక్కడుకూడా తనని వేలెత్తి చూపించలేనంత జాగ్రత్తగా మసులుకుంది. ఈవిడ పుణ్యమా అని తన జాగ్రత్త అంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరు అయింది.

అక్క యింట్లో పోరు తప్పుతుందని, హాస్టల్లో చేరితే, అక్కడ చప్పిడితిండితో పెద్ద నీరసం రాసాగింది. వకుళ స్నేహితురాళ్ళు యిద్దరు యీ వూళ్ళోనే వున్నారు. వాళ్ళు మంచివాళ్ళు. ఎప్పుడూ వకుళని రమ్మని గొడవ చేస్తూంటారు. ఈమధ్య ఆఫీసు, హాస్టలుతో విసుగెత్తిపోయిన వకుళ వాళ్ళ పిల్లలతో వాళ్ళమధ్య సరదాగా గడపాలనే ఆశతో వెళ్ళేది! ఆ స్నేహితురాళ్ళ భర్తల చూపులు వకుళకి నచ్చేవికావు, అంగడిలో మిఠాయిని చూసినట్టు చూసేవాళ్ళు. వకుళ క్రమంగా ఆ యిళ్ళకికూడా రాకపోకలు తగ్గించింది.

తను మంచిచీర కట్టుకుంటే, ఆఫీసులో మిగతా ఆడవాళ్ళు, 'నీకేమ్మా! హాయిగా ఒంటరిదానివి! ఎన్నయినా కట్టుకుంటావు. మాకెలా

కుదురుతుంది ?' అనేవాళ్ళు. వకుళకి ఈ సూటి పోటీ మాటలు అలవాటయి పోయినాయి. అసలు వాళ్ళమధ్య ఒక అరగంట కూర్చోవాలంటేనే చెడ్డ విసుగ్గా వుండేది. నలుగురు కలిసారంటే చాలు ... భర్తలు, పిల్లలు, డబ్బు యిబ్బందులు యివే కబుర్లు. వాళ్ళ తప్పేంవుంది. అది వాళ్ళలోకం. వాళ్ళకి అది మినహా యింకేం అవసరంలేదు.

తల్లి గుర్తుకి వస్తేచాలు, తన పెళ్ళి సంగతి గుర్తుకు వచ్చేది. ఆవిడ బ్రతికి వున్నన్నిరోజులూ, తన గురించే దిగులుపడింది. ఏంచేస్తూంది తను ? తనకి నచ్చినవ్యక్తి ఒక్కడుకూడా కనిపించలేదయ్యె !

ఆమధ్య చాలా సంబంధాలు వచ్చాయికానీ వాళ్ళంతా తనకంటే తన వుద్యోగం చూసి పెళ్ళిచేసుకోవటానికి యిష్టపడుతున్నారని తెలిసి చిరాకు పుట్టింది. 'నా సంపాదన తీసుకెళ్ళి భర్తే వాళ్ళ చేతుల్లోపోయను. నన్ను నన్నుగా చూసి, నన్ను పువ్వుల్లో పెట్టి చూచుకునే భర్త నాకు కావాలి' అనుకుంది. కానీ సంవత్సరాలు గడిచిపోయినాయి తప్ప, అలాంటివ్యక్తి వకుళకి ఎదురవలేదు.

వకుళ యీమధ్య జ్వరపడింది. అది టైఫాయిడ్‌గా మారి, వేధించి, వంటరితనంతో కృంగదీసి, తర్వాత తగ్గింది.

జ్వరపడి లేచిన తర్వాత, వకుళకి కోపం, చిరాకు ఎక్కువయి పోయినయి ! ఆఫీసులో వుంటే, హాస్టల్‌కి వెళ్ళిపో బుద్ధేస్తుంది. హాస్టల్‌కి వస్తే, ఆఫీసే నయం అనిపిస్తుంది ! ఎక్కడా శాంతిలేదు.

ఇదివరకు కొత్తసినిమా ఎప్పుడు రిలీజు అవుతుందా అని ఎదురు చూసేది ! ఆ సినిమాల్లో అభిమాన హీరో శృంగార ఘట్టాలు చూస్తుంటే ఒళ్ళు పులకరించేది ! మనసు తీయటి బాధతో మైమరిచేది ! ఇప్పుడు ఒళ్ళు మండిపోతుంది. పళ్ళునూరబుద్ధేస్తుంది. పత్రికలుకూడా అంతే ! వారం, వారం సీరియల్స్ ఎప్పుడు వస్తాయా అని ఆతురతగా వుండేది ! ఇప్పుడు అభిమాన రచయిత్రుల పేర్లు చెబితేనే మంట ! వీళ్ళకి పనీపాటాలేదు అనుకుంది ! ఈ ప్రపంచం అంతా కలిసి తనని ఒంటరిదాన్ని చేసిందనే

ఆగ్రహం ! అందరూ తనకంటే సుఖంగా వుంటున్నారనే విచారం, తన జీవితం యిలాగే వృధా అయిపోతుందేమోననే భయం, తనకి తగిన అదృష్టం దక్కలేదనే అసంతృప్తి, ఎక్కువై పోసాగినయి.

అప్పుడు తల్లి బ్రతికి వున్నప్పుడు, ఏదో ఒక పెళ్ళిలే అనుకుని చేసుకునేకంటే, హాయిగా వుద్యోగం చేసుకోవటం నయం అనిపించింది. ఇప్పుడు 8 సంవత్సరాల తర్వాత, దాదాపు నడివయసు ప్రారంభం అవుతున్న యీ సమయంలో, శరీరం కన్యగానే వుండిపోయినా, వయసు తన ముద్ర వేయటం మానలేదు.

మొన్న జ్వరంపడినప్పుడు, మందు వేసుకున్నావా లేదా అని అడిగే దిక్కుకూడా లేదని తెలిసివచ్చినప్పుడు, తను చేసుకున్న నిర్ణయం సరి అయినది కాదేమోనని బెంగ మొదలైంది.

అద్దంలో చూసుకుంటూ తలదువ్వుకుంటున్న వకుళకి, చెంపలదగ్గర తెల్లవెంట్రుకలు కనిపించగానే గుండె ఝల్లుమంది.

అమ్మో ! అప్పుడే ముసలితనమా ! చచ్చిపోవాలన్నంత ఏడుపు వచ్చేసింది. జీవితం ఏం అనుభవించిందని ! ఏ సరదాలు లభించాయని ! మనసంతా అయోమయంగా అయిపోయింది. ఆరోజంతా దిగులుగా మంచం మీద పడుకునే గడిపింది.

ఆ విధంగా వారానికి ఏ ఒకసారో అయోమయంగా అవుతూనే వుంది. ఆపూట యిక ఆఫీసుకి వెళ్ళలేదు. అదొక బందిఖానాలా కన్పిస్తుంది. తన జీవితం ఆ కటకటాలమధ్య అంకితం అయినట్టుగా, యిక విముక్తి లేనట్టుగా వుంటుంది. జూలో బోనులో తిరగాడే జంతువులు గుర్తుకు వస్తాయి. అవి అందులో చచ్చిపోవాల్సిందేతప్ప విడుదల ఎక్కడుంది. ఇలాంటి ఆలోచనలతో తిక్కరేగినప్పుడల్లా, బజారు బయలుదేరి కొద్దిసేపు అలా తిరిగి వస్తుంది.

వకుళ యీరోజుకూడా అలాగే ఆఫీసు మాని, షాపింగ్‌కి తిరిగి, కావాల్సినవి కొనుక్కుని, కాఫీ తాగటానికి కామత్ హోటల్లోకి వచ్చింది.

అక్కడ చివరివరుసలో కూర్చునివున్న ఒకవ్యక్తి, బిల్ వేయటంలో వచ్చిన తేడా గురించి సర్వర్‌ని మందలిస్తున్నాడు. అతను అటువైపు తిరిగి కూర్చుని వుండటంతో ముఖం కనిపించలేదు. కంఠం ఎక్కడో విన్నట్టుగా వుంది!

అతను ఎందుకో తిరిగి చూశాడు.

ఎవరతను? శ్రీనివాసమూర్తే!

పలకరించటమా లేక చూడనట్టు వూరుకోవటమా అని తటపటాయిస్తుండగానే, అతనే పలకరించాడు.

'నమస్కారం! బాగున్నారా?'

'ఆఁ!'

'రండి, యిక్కడ ఖాళీ వుంది' తన కెదురుగావున్న కుర్చీ చూపించాడు. వకుళ వచ్చి కూర్చుంది. సర్వర్ బిల్ సరిచేసి తీసుకు రావటానికి వెళుతుంటే, అతనే టిఫిన్ కాఫీ ఆర్డర్ చేశాడు.

ఇద్దరిమధ్యా కాసేపు వుద్యోగ విషయాలు దొర్లినాయి. ఇద్దరికీ వచ్చిన ప్రమోషన్ల గురించి మాట్లాడుకున్నారు. అతను పనిచేస్తున్న కంపెనీ ఒక బ్రాంచీకి అతను మేనేజరు అయాడట! అతని చెల్లెళ్ళలో ఒక అమ్మాయికి పెళ్ళి అయిందిట. కాపురం రెండునెలలుకూడా చేయకుండానే భర్త యిష్టంలేదని వచ్చేసిందిట! మిగతావాళ్ళకి పెళ్ళిళ్ళు కాలేదు. సుస్తీ తమ్ముడు అలాగే వున్నాడుట. అమ్మమ్మని మాత్రం మామయ్యలు తీసుకు వెళ్ళారట!

'నేను విశాఖపట్నం ట్రాన్స్‌ఫర్ అయి వెళ్ళాను. మళ్ళీ ప్రమోషన్ మీద యీ వూరికి వచ్చాను' అన్నాడతను. ఈ ఎనిమిదేళ్ళలో తను అతన్ని పెళ్ళికి తిరస్కరించిందనే విషయంకూడా మర్చిపోయినట్టుగా ఎంతో మామూలుగా మాట్లాడుతున్నాడు.

'భార్యా, పిల్లలు బాగున్నారా?' అంది వకుళ.

'పిల్లలు బాగానే వున్నారు.'

'అంటే ?'

'భార్యపోయింది ! ఏడాది దాటింది.'

'అరెరె ! ఏమిటి సుస్త్రీ ?'

'ఆ అమ్మాయికి పెళ్ళికి ముందే హిస్టీరియా వుంది. చెప్పకుండా దాచారు. పిల్లలు పుడితే పోతుందన్నారుట. ముగ్గురుపిల్లలు పుట్టారు. కానీ తగ్గలేదు. రెండోపిల్లాడి తర్వాత ఆ హిస్టీరియా పిచ్చిక్రింద మారింది. మూడో పిల్ల పుట్టినప్పుడు, పురిటిలో పోయింది. ఓ ! అదంతా ఒక హెల్' అతను జుట్టులోకి వేళ్ళుపోనిచ్చుకున్నాడు. అతని జుట్టు చాలా పల్చబడింది. నడినెత్తిన బట్టతల ప్రారంభమై స్పష్టంగా కన్పిస్తోంది. సన్నగా రివటలా వుండేవాడు - ఒళ్ళు బాగా వచ్చింది ! అంతలోనే అతను సర్దుకున్నాడు.

'నా విషయాలు సరే. మీ సంగతి చెప్పండి. మీరు - ' అతని చూపులు ఆమె మెడమీద ప్రశ్నార్థకంగా నిల్చినాయి. ఆ చూపుల అర్థం తెలుసుకున్న వకుళ కళ్ళు టేబిల్‌మీదకి వాలినాయి.

'మీరు యింకా పెళ్ళిచేసుకోలేదన్నమాట !' తగ్గుస్వరంతో అన్నాడు.

వకుళ మాట్లాడలేదు.

అతను క్షణంసేపు ఆమెని పరిశీలనగా చూశాడు.

'ఊఁ ! ఇన్ని సంవత్సరాలు అయినా, మీ అభిమాన హీరో, ఇంకా మీకు సాక్షాత్కరించలేదా ?' నవ్వుతూ అడిగాడు.

'అదేమిటి ?' చురుగ్గా తలెత్తింది.

'మీలాంటి ఆడపిల్లలు అంతేగా ! ఏవేవో వూహలు ! ఎక్కడి హీరోలో వచ్చి, మీముందు కారు దిగుతారనే ఆశ.'

వకుళ చిత్రంగా, రోషపడకుండా, శాంతంగా అతని మాటలు స్వీకరించింది. అతను సీరియస్‌గా అన్నాడు. 'ఆశలు తప్పని నేను అనటం లేదు వకుళాదేవీ ! ప్రతిమనిషికీ తప్పకుండా ఆశలు వుండాలి ! కానీ అవి ఏర్పరచుకునే ముందు, మొదట మనకున్న అర్హతలేమిటని మనం

ప్రశ్నించుకోవాలి. మీకు నచ్చిన ఆ హీరోలకి, మీరు నచ్చవద్దూ? ఆ హీరోల కలల్లో యింకెలాంటి హీరోయిన్లు వున్నారో! మనం బజారు కెళ్తాం. షాపులో ఖరీదయిన బట్టలు చాలా వుంటాయి. కానీ మన పర్సులో వున్న డబ్బు మేరకే కొనుక్కుంటాంగాని, యింకేవో బాగున్నంత మాత్రాన మనం కొనుక్కోకలిగినవి కొనకుండా వుండంకదా! అలా కొనకుండా వస్తే మనంత మూర్ఖులు, అజ్ఞానులు మరొకరు వుండరన్నమాట! పెళ్ళికి కావాల్సింది డాబు, దర్జా, ఆస్థి, అంతస్తుకాదు. అర్థం చేసుకునే మంచి మనసు, కష్టసుఖాలు ఒకరివి ఒకరు తనవిగానే భావించి, భరించే ఆత్మీయత! అలాంటి మంచిమనసు, ఆత్మీయతగల వ్యక్తిని భర్తగా పొందిన ఆడపిల్ల నా దృష్టిలో ఎంతో భాగ్యవంతురాలు.'

సర్వర్ బిల్ ఇచ్చాడు.

వకుళ తినటంకూడా పూర్తయింది. వకుళ బిల్ తీసుకోవటానికి చేయిజాచే లోపలే అతనే తీసుకున్నాడు. 'నాకు ప్రమోషన్లు వచ్చినాయి. యిది నా పార్టీ అనుకోండి. మీరు మరోసారి నన్ను పార్టీకి పిలవండి.'

వకుళ మాట్లాడలేదు. ఎన్నోరోజుల తర్వాత చనువుగా, తల్లిలా, మందలిస్తున్నట్టుగా, విసుక్కుంటున్నట్టుగా మాట్లాడినవ్యక్తి దొరికినట్టయింది, ఆ క్షణంలో. అతను ఎంతో పరిచయస్తుడిగా, దగ్గరివాడిగా అనిపించాడు.

అతను బిల్ చెల్లించి లేచేముందు, క్షమార్పణగా చూస్తూ అన్నాడు.

'సారీ! ఎక్కువగా మాట్లాడేసినట్టున్నాను. నా యీ ఆవేశం మీమీద కాదు! ఇంట్లోవున్న నా చెల్లెళ్ళతోకూడా నాకిదే సమస్య ఎదురయింది. వీళ్ళకి నచ్చినవాళ్ళు, వీళ్ళని మెచ్చటంలేదు. వీళ్ళు నచ్చినట్టుగా చెప్పిన వాళ్ళకి వాళ్ళు సవాలక్ష వంకలు చూపిస్తున్నారు. పోనీ పెళ్ళికాకపోతే పోయిందిలే అనే గట్టి మనసు వుందా! అందరిలా మేము లేమే అనుకుంటూ మనసులో బెంగ. అదంతా ప్రతి చిన్నవిషయానికీ చిరాకుగా బయటపడుతూ, నా ప్రాణాలు తోడుతున్నారు.' అతను జుట్టులోకి వేళ్ళు పోనిచ్చుకుని పైకి తోసుకున్నాడు.

చివరిమాటలు వినగానే, వకుళ లోలోపలే వులిక్కిపడింది. అది అతని చెల్లెళ్ళ సమస్యేనా? కాదు! తనదికూడా. తనలాంటి మూర్ఖులు అమాయకులు యింకా కొన్నివందలమంది వుండచ్చు!

ఇద్దరూ బయటికి వచ్చారు.

అతను స్కూటరువైపు చూపిస్తూ, 'నాతో వస్తే మీ హాస్టల్‌దగ్గర దింపుతాను! లేదంటే అదుగో, బస్సు వస్తోంది త్వరగా వెళ్ళండి' అన్నాడు.

వకుళ బస్సువైపు వెళ్ళలేదు.

ఒకప్పుడు, ప్రతి చిన్నదానికీ ఎవరు ఏమనుకుంటారోనని జంకేది, భయపడేది. ఆ మనస్తత్వంలోనే, 8 సంవత్సరాలు వంటరిగావున్నా, ఎవరితో ఎలాంటి పరిచయాలు, హద్దుమీరి ఏర్పడలేదు. కానీ యీమధ్యనే వకుళ మనస్తత్వం మారిపోతోంది! ఎవరినీ లక్ష్యపెట్టాలని అనిపించటం లేదు.

అందుకే మరొకసారి అడిగించుకోకుండా, శ్రీనివాసమూర్తి వెనక కూర్చుంది.

స్కూటర్ రంయ్‌న వెళుతోంది. వకుళ ప్రాణం హాయిగా వుంది. శ్రీనివాసమూర్తి భుజంమీద చేయి ఆనించటంలో, గొప్ప సంతోషం కలుగుతోంది.

అతను హాస్టల్ దగ్గర దింపి వెళ్ళిపోయాడు. వెళుతూ, 'ఆదివారం శలవేగా, వీలుంటే వస్తాను' అన్నాడు.

'తప్పకుండా, నాకూడా వేరే పనేంలేదు' అంది వుత్సాహం సాధ్యమైనంత అణచుకుంటూ. వకుళ లోపలికి వచ్చింది. శ్రీనివాసమూర్తి ఇదివరకుకంటే శారీరకంగా పాడయాడు. సమస్యలు మోస్తున్న భారం స్పష్టంగా అతనిలో కనిపిస్తోంది.

అతను చాలా మామూలు మనిషిలా కనిపిస్తాడు. అతనిలో ఒక రకమైన వ్యక్తిత్వం వున్నట్టు బహుశా అతనికికూడా తెలియదేమో! తల్లి పోయింది. ఇంట్లో రోగిష్టితమ్ముడు, పెళ్ళికాని చెల్లెళ్ళు, హిస్టీరియా భార్య,

పిల్లలు. మరోపక్క ప్రమోషన్లతోపాటు బాధ్యత మరీ మరీ పెరిగే వుద్యోగపు వత్తిడి! వకుళకి శ్రీనివాసమూర్తి, అసలు సిసలైన హీరోగా అన్పించాడు. అతనంటే గౌరవభావం ఏర్పడింది. 8 సంవత్సరాలక్రితం అతి సామాన్యంగా కన్పించిన యితన్ని చులకనగా భావించిన తన చిన్నమనసుకి తనే సిగ్గుపడింది.

మళ్ళీ ఆదివారం వచ్చింది.

వకుళ చాలారోజుల తర్వాత ఆతురతగా ముస్తాబు అయింది. ఆనందంగా ఎదురుచూసింది. వకుళకి యిప్పుడు అతని రూపురేఖలు గుర్తుకు రావటంలేదు. చనువుగా, ఆత్మీయంగా మాట్లాడే అతని ధోరణే జ్ఞాపకం వస్తోంది. మధ్యాహ్నము గడిచింది. సాయంత్రం అయింది. రాత్రి పొద్దు పోయింది. ఈ ఆశాభంగం వకుళ భరించలేకపోయింది. మనసు చిన్నపిల్లలా అయిపోయింది. తన అలంకరణకి తనే సిగ్గుపడింది. స్వాభిమానం ముంచుకు రాగా ఏడుపు వచ్చేసింది.

తర్వాత ఆదివారం ఎదురుచూడలేదు. బట్టలు వుతుక్కుంటూ, జడ వేసుకోవటానికికూడా బద్ధకంవేసి వేలిముడి పెట్టుకుని కూర్చుంది. కానీ అతను వచ్చాడు. వకుళ ఖంగారుపడిపోయింది. ఈ వేలుముడితో, యీ నేతచీరెతో, అతనికంటే తనే పెద్దవయసుగా కన్పిస్తోంది. కానీ అత నిదేమీ పట్టించుకున్నట్టులేదు.

'సారీ! క్రిందటి ఆదివారం అర్జెంట్‌పని తగిలి రాలేకపోయాను, అదే మీకు చెప్పి వెళదామని వచ్చాను.'

'కూర్చోండి, యిప్పుడే వస్తాను' వకుళ లోపలికి పరుగెత్తి ఆదరా బాదరా జుట్టువిప్పి వదులుగా రిబ్బన్ కట్టుకుని, పౌడరు వేసుకుని వచ్చింది. వకుళ వచ్చేసరికి అతడు పేపరు తిరగేస్తున్నాడు. స్టూలు లాక్కుని కూర్చుంటూ, 'ఇప్పుడు చెప్పండి, ఏమిటా అర్జెంట్‌పని?' అంది.

'పెళ్ళిచూపులు వుంటేను వెళ్ళాల్సివచ్చింది' అతను పేపరు మడుస్తూ అన్నాడు.

'పెళ్ళిచూపులా ? మీచెల్లెలికా ?'

'కాదు, నాకే !'

వకుళ ఆకాశంమీదనుండి క్రిందపడినట్టుగా చూసింది.

'మీరు ...మీరు మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకుంటున్నారా ?'

'చేసుకోకపోతే జరగదు. పిల్లలు చిన్నవాళ్ళు. నా వయసుకూడా మరీ పెద్దదేంకాదు. అడ్డదార్లంటే నా కసహ్యం' ఎంతో మామూలుగా చెప్పాడతను.

'మరి పిల్ల నచ్చిందా ?'

'పిల్లకేం ? పిల్ల బాగానేవుంది. కానీ పెట్టిన షరతులే నాకు నచ్చలేదు.'

'ఏమడిగింది ?'

'నేను చేయలేనివి చాలా అడిగింది. నా చెల్లెళ్ళని, తమ్ముడిని ఏ హాస్టల్‌లోనైనా చేర్పించేయాలిట ! నా పిల్లల్ని, నా భార్య పుట్టింటికి పంపేయాలిట' వకుళ వింటోంది.

'ఆ అమ్మాయి షరతులకి నేనేం బాధపడలేదు. ఆ అమ్మాయి నా జీతం చూసి రెండోపెళ్ళి అయినా నన్ను చేసుకోవటానికి యిష్టపడింది. అలా అడగటం న్యాయమే ! అయినా, యీరోజుల్లో భార్యలు చాలా ఖరీదయి పోతున్నారు. దానికి తగినట్టుగా మా మగవాళ్ళ జీవితాలు ఎదగటంలేదు. రేపు యింకో సంబంధం చూస్తున్నాను. ఆ అమ్మాయి మీకు తెలుసు. మీ ఆఫీసులో పనిచేసే సోమసుందరం చెల్లెలు. కాస్త నల్లగా వుంటుందిట ! వుంటే నాకేం ! పిల్ల బుద్ధిమంతురాలేనట. చూడాలి.'

అతను మళ్ళీ జుట్టులోకి చేయి పోనిచ్చుకున్నాడు. 'కాస్త శాంత స్వభావురాలు కావాలి నాకు. రాగానే నా యిల్లు నరకం చేయకూడదు' అతను కాసేపు కూర్చుని, వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రంతంగా వకుళ ఆలోచిస్తూనేవుంది ! తనకి పెళ్ళే కాలేదు. అప్పుడే అతనికి రెండు పెళ్ళిళ్ళు ! పెద్దగా ఆశలూ, కలలూలేని అత నెంత

అదృష్టవంతుడు. ఉన్నంతలో అతను సుఖంగా, ఆనందంగానే గడుపుతున్నాడు. అతనికి జీవితం గురించి భయంలేదు. కష్టపడుతున్నాడు. అందులో సంతృప్తి చూసుకుంటున్నాడు. అందినంతవరకూ ఆనందం పొందుతున్నాడు. అతనికీ కొన్ని సమస్యలున్నాయి, నిజమే! కానీ ఆ మాత్రం సమస్యలు లేకుండా ఎవరుంటారు? చిన్నవాళ్ళకి చిన్నబాధలు, పెద్దవారికి పెద్దబాధలు! అంతేతేడా. వకుళకి ఆలోచిస్తున్నకొద్దీ ఆడవాళ్ళ కంటే, మగవాళ్ళే ఎక్కువగా సుఖపడుతున్నట్టుగా అనిపిస్తోంది. దేన్నీ మనసుకి పట్టించుకోరు! హృదయాల్ని బ్రద్దలవ్వనీయరు. కాస్తో, కూస్తో అలాచేస్తే, ఆ మగవాడి మనస్తత్వంలో ఆడతనం వున్నదన్నమాటే! వకుళ మర్నాడు వుదయం అంతాకూడా యిదే ఆలోచించింది. మధ్యాహ్నం పోస్టులో చివరికి శ్రీనివాసమూర్తి పేరిట ఒక ఉత్తరం వ్రాసిపడేసింది. ఉత్తరం చాలా సూటిగా, నిర్మొహమాటంగా వుంది.

'మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే, మీ పిల్లలకి నేను తల్లిని అవుతాను. మిమ్మల్ని పెళ్ళిచేసుకోవటానికి నేనేమీ షరతులు పెట్టను. ఈ విషయంలో మీ అభిప్రాయం ఎలా తెలియచేస్తారో మీయిష్టం - వకుళ.'

మర్నాటి సాయంత్రం, శ్రీనివాసమూర్తి స్కూటర్ వకుళ హాస్టల్ ఆవరణలో రయ్యిన వచ్చి ఆగింది.

వకుళ జ్వరపడి లేచిన మనిషిలా నీరసంగా కుర్చీలో కూర్చునివుంది. అతను వస్తూనే అన్నాడు.

'మీ ఉత్తరం చూసి నాకు మతిపోయింది. ఇదేమిటి, యిలా వ్రాశారు?'

'వ్రాయకూడని దేదయినా వ్రాశానా?'

'అబ్బెబ్బె. అదేంకాదు. కాని మీరు - మీకు నేనేం యివ్వగలను? నా చెల్లెళ్ళు పెళ్ళికి ఎదిగివున్నారు. నా రోగిష్టి తమ్ముడు నాకే అంకితం. నా పిల్లల్లో పెద్దవాడు పిచ్చివాడు. నా చెల్లెళ్ళని ఎలాగో అలా పెళ్ళిచేసి పంపినా, అప్పటికి నాపిల్లలు ఎదుగుతారు. నాకు ప్రమోషన్లమీద ప్రమోషన్లు వచ్చినా నా జీవితంలో మాత్రం ఎదుగూ, బొదుగూ వుండదు.'

'అది నాకు తెలుసు !' నిర్వికారంగా అంది.

'మీకు – మీకు యింకోటికూడా చెప్పాలి నేను. నేను ఆపరేషన్ కూడా చేయించుకున్నాను' ఎర్రబడిన ముఖంతో అన్నాడు. వకుళ ముఖం క్షణంసేపు మ్లానమైంది. అయినా అది ఎంతోసేపు నిలవలేదు.

'మీకు భార్యని అయినప్పుడు, మీపిల్లలు, నాపిల్లలు కారా ?'

'థాంక్ యూ ! థాంక్ యూ ! కానీ మిమ్మల్ని నేనేం సుఖపెట్టగలనా అని ....'

'సుఖానికి నిర్వచనం డబ్బు, అందానికి నిర్వచనం అవయవసౌష్టవం అనుకునే వయసు దాటిపోయినదాన్ని నేను. ఆ విషయం మీరు ఆలోచించ కండి. మీరు యివ్వలేనిది ఏదీ నేను అడగను ! నేను ఉద్యోగం మానను. నా జీతం మీకు యిస్తాను. ప్రతిఫలంగా, మీతోడు నాకు యివ్వండి.'

'వకుళా !'

'స్వీట్ నథింగ్స్ చెప్పుకునే వయసు కాదు మనది ! అసలు పెళ్ళి విలువ యుక్తవయసులో వేడిరక్తంవాళ్ళకంటే ఆ రక్తం చల్లబడి, అసలు జీవితం అంటే ఏమిటో తెలిసిన నాలాటివాళ్ళకే తెలుస్తుంది. మీ మగవాళ్ళ సంగతేమో నాకు తెలియదు. కానీ ఆడవాళ్ళకి బంధాలు, బాంధవ్యాలు చాలా కావాలి. ఈ అల్లిక అమెచుట్టూ లేకపోతే, జీవితం శ్మశానంలా వుంటుంది.'

అతను విశ్రాంతి చెందినవాడిలా వింటున్నాడు. అతన్ని చూసి వకుళ నవ్వింది. అతనిప్పుడు అచ్చు 8 సంవత్సరాలక్రితం తనని పెళ్ళి చేసుకోమని అడిగిన శ్రీనివాసమూర్తిలా వున్నాడు.

'మీరే చెప్పారుగా - పెళ్ళికి కావాల్సింది అర్ధంచేసుకునే మంచి మనసు, కష్టసుఖాలుపంచుకునే ఆత్మీయత ముఖ్యం–అని.'

'వాటికేం ? అవి మీకు ఎంతయినా పంచగలను.'

'అవి నాకు చాలు. ఆనాడు మీరు నన్ను పెళ్ళిచేసుకోమని అడిగితే ఆ సూటితనం, మొరటుతనంగా భావించాను. నా అమాయకత్వాన్ని మీరు మన్నించండి.'

ఆ వారంలోనే యిద్దరూ రిజిష్టర్ మేరేజ్ చేసుకున్నారు. శ్రీనివాస మూర్తి గ్రాండ్‌గా పార్టీ యిస్తానన్నాడు. వకుళ ఒప్పుకోలేదు. 'అందరి ముందూ కొత్తపెళ్ళికూతురిలా సిగ్గుపడటం నాకు రాదు. అది నా వయసూ కాదు' అంటూ తిరస్కరించింది.

శ్రీనివాసమూర్తి వకుళని పెళ్ళి చేసుకుని యింటికి తీసుకురాగానే, చెల్లెళ్ళు మూతులు బిగించారు. వకుళని ముళ్ళలాటి చూపులతో ఎగాదిగా చూశారు. పిల్లలుమాత్రం అమాయకంగా, 'నాన్నా ! ఈవిడెవరు' అని అడిగారు. 'మీ అమ్మ' అని చెబుతుంటే వకుళకి కళ్ళు చెమ్మగిల్లినాయి. ఆ పిచ్చిపిల్లాడ్నిగాని, బట్టలు మాసి, అశ్రద్ధగా పెరుగుతున్నట్టున్న ఆ మిగతా పిల్లల్ని చూసిగాని, ఏవగింపు కలగలేదు. పైనుంచి వీళ్ళు నావాళ్ళు అనే భావన కలిగింది.

ఆరాత్రి, తనదగ్గరికి వచ్చిన వకుళని చూస్తూ శ్రీనివాసమూర్తి గద్గదకంఠంతో 'వకుళా ! ఆనాడే నువ్వు మన పెళ్ళికి ఒప్పుకుని వుంటే నాకు ఆ హిస్టీరియామనిషితో, ఆ నరకమూ తప్పేది – మన పిల్లలు మనకి వుండేవాళ్ళు' అన్నాడు.

'అవును. నా జీవితంలో ప్రతిదీ లేటే ! నా కాలం వ్యర్థం అయిం తర్వాతగాని, నన్ను గమ్యంచేర్చే బస్సు నాకు దొరకదు. నేను అప్పుడే మిమ్మల్ని పెళ్ళి చేసుకుని వుంటే, నా కలలు తీరలేదనే అసంతృప్తితో మీ జీవిత పర్యంతం నరకం చేసిపెట్టేదాన్నేమో ! నాకిదే బాగుంది' అంది వకుళ నిట్టూరుస్తూ.